

Л.В. Трапезникова. – Санкт-Петербург: Профессия, 2013. – 336 с. – (Издания для профессионалов).

2. Каталогизация. Современные технологии, тенденции и перспективы развития: курс лекций / Селиванова Ю.Г. [и др.]. – Москва: ФАИР: Либнет, 2007. – 215 с.

3. Чешев, В.В. Марксизм и этос капитализма // Идеи и идеалы. – 2014. – № 1 (19). – С.66-76.

УЖЫВАННЕ ПРАКТЫКА-АРЫЕНТАВАННЫХ ТЭХНАЛОГІЙ У НАВУЧАННІ СТУДЭНТАЎ: НА ПРЫКЛАДЗЕ ВЫКЛАДАННЯ КУРСА «БІБЛІЯТЭЧНА-ІНФАРМАЦЫЙНЫ МЕНЕДЖМЕНТ»

*Паўлава С.А., прафесар кафедры
бібліятэчна-інфармацыйнай
дзеянасці, кандыдат філалагічных
навук, дацэнт*

Вялікую ролю на сучасным этапе развіцця грамадства адыгрывае якасць прафесійнай падрыхтоўкі спецыяліста. А гэта, у сваю чаргу патрабуе ад прафесійнай адукацыі пераарыентацыі на прафесійную накіраванасць, на перспектыўную падрыхтоўку маладога спецыяліста, якая стане здзяйснення з улікам развіцця вытворчасці, грамадска-сацыяльных запытаў, будзе гнутка рэагіраваць на інтарэсы рынку працы, яго ўмоў і патрабаванняў.

На этапе удасканалення падрыхтоўкі спецыялістаў актуальнай з'яўляецца навукова-метадычная праблема праектавання новых адукацыйных тэхналогій, якія забяспечваюць высокую якасць падрыхтоўкі спецыялістаў. Гаворка ідзе аб прафесійна-арыентаваным навучанні, якое дазваляе арганізаваць вучэбны працэс з улікам прафесійнай накіраванасці, арыентацыі на развіццё прафесіянальна важных якасцяў будучага спецыяліста.

Існуе шэраг падыходаў да вызначэння практыка-арыентаванай адукацыі ў вну. Ю.Ветраў і Н.Клушына лічаць, што практыка-арыентаваная адукацыя – гэта арганізацыя вучэбнай, вытворчай і пераддыпломнай практыцы з пагрузэннем студэнта ў прафесіянальнае асяроддзе. П.Абразцоў і Т.Дзмітрыенка разглядаюць практыка-арыентаванае навучанне як укараненне прафесіянальна-арыентаваных тэхналогій навучання, якія садзейнічаюць фарміраванню ў студэнтаў тых якасцяў асобы, якія неабходныя для будучай прафесіі. А.Вярбіцкі, Е.Плотнікава, В.Шаршнева звязваюць развіццё прафесійна-арыентаванага навучання з выкарыстаннем кантэкстнага вывучэння непрофільных дысцыплін [1].

Зыходзячы з гэтага ў сістэме бесперапыннай прафесійнай адукацыі можна вылучыць наступныя элементы сістэмы практыка-арыентаванага навучання: вучэбная, вытворчая і пераддыпломная

практика; выкарыстанне ў навучальным працэсе прафесійна-арыентаваных тэхналогій навучання, якія садзейнічаюць фарміраванню значных для будучай прафесійнай дзейнасці якасцяў асобы і кампетэнцый; уключэнне ў розныя формы прафесійнай дзейнасці ва ўстановах адукацыі з мэтай выканання імі рэальных навукова-практычных і вопытна-вытворчых работ адпаведна профілю падрыхтоўкі; фарміраванне ў ходзе навучання асмысленай матывацыі для набывання неабходных прафесійных кампетэнцый. У гэтай сувязі ставіцца задача аднаўлення зместу адукацыі шляхам узмацнення яго практычнай накіраванасці. Важна, што ў выніку арганізацыі практыка-арыентаванага навучання павінен сфарміравацца такі выпускнік, які здольны эфектыўна выкарыстоўваць у практычнай дзейнасці сфарміраваныя кампетэнцыі. Гэту задачу можна вырашыць актывізацыяй практыка-арыентаваных тэхналогій у навучальным працэсе, сярод якіх важнае месца займае інтэрактыўнае навучанне.

Аналіз сучасных навуковых даследаванняў дазваляе вызначыць сутнасць інтэрактыўнага навучання як асобую форму адукацыйнай і пазнавальнай дзейнасці, пабудаваную на супрацоўніцтве і дыялогу ўсіх удзельнікаў адукацыйнага працэса, якая скіравана на дасягненне агульнай мэты.

Існуе дастаткова шмат метадаў інтэрактыўнага навучання, яны шырока вядомыя і паспяхова выкарыстоўваюцца выкладчыкамі вышэйшых навучальных устаноў. У дадзенам артыкуле гаворка пойдзе аб выкарыстанні ў адукацыйным працэсе пры выкладанні курса “Бібліятэчна-інфармацыйны менеджмент” інавацыйныя тэхналогіі праектнага навучання, якая дазваляе раскрыць творчыя, практыровачныя, крэатыўныя здольнасці студэнтаў. Праектнае навучанне, як адзначаюць навукоўцы – гэта адукацыйная тэхналогія, нацэленая на набыванне навучэнцамі новых ведаў у цеснай сувязі з рэальнай жыццёвай практыкай, фарміраванне ў іх спецыфічных уменняў і навыкаў сродкамі сістэмнай арганізацыі праблемна-арыентаванага вучэбнага пошуку [2]. У дадзеным вызначэнні акцэнт робіцца на практыка-арыентаваную накіраванасць праектнага навучання. Разам з тым падкрэсліваецца, што адукацыйны працэс уяўляе сабой сістэму, якая складаецца з шэрагу падсістэм – модулей дысцыпліны. Праектнае навучанне можа разглядацца як дыдактычная сістэма, а метады праектаў – як элемент сістэмы (падсістэма), як педагагічная тэхналогія, якая прадугледжвае не толькі інтэграцыю ведаў, але і выкарыстанне актуалізаваных ведаў, набыванне новых. Метады праектаў з’яўляюцца асновай праектнага навучання. Пад праектным метадам трэба разумець сістэму дзеянняў педагога і студэнта па распрацоўцы праекта. Н.Г. Чарнілава разглядае праектнае навучанне як развіваючае, якое базіруецца на паслядоўным выкананні комплексных вучэбных праектаў з інфармацыйнымі паўзамі для засваення базавых тэарэтычных ведаў [3]. Праектнае навучанне

развіае ў навучэнцаў: ўменні (уменне аналізаваць праблемную сітуацыю, высвятляць праблему, здзяйсняць адбор неабходнай інфармацыі з літаратуры, праводзіць назіранне практычных сітуацый, фіксаваць і аналізаваць іх вынікі, будаваць гіпотэзы, абагульняць, рабіць высновы; уменне працаваць у камандзе (адбываецца асмысленне значнасці калектыўнай работы для атрымання выніку, ролі супрацоўніцтва, сумесной дзейнасці); камунікатыўныя ўменні (уменне не толькі выказаць свой пункт гледжання, але і слухаць і зразумець другога, у выпадку нягоды умець канструктыўна крытыкаваць альтэрнатыўны падыход для таго, каб у выніку знайсці рашэнне, якое сінтэзуе пазітывы кожнай прапановы).

У гэтым выпадку змест і метады дысцыпліны падпарадкаваны дыдактычным заканамернасцям практыка-арыентаванага падыходу і пабудаваны адпаведна з этапамі дасягнення канчатковага прадукта навучання. Гэта азначае пераразмеркаванне суадносін тэарэтычнай, практычнай і метадычнай інфармацыі ў вобласці фарміравання прафесійных практычных кампетэнцый. Вучэбная дысцыпліна, яе метадычнае забеспячэнне ўяўляе сабой структурна-лагічную мадэль працэса фарміравання прафесійна значных кампетэнцый спецыяліста бібліятэчна-інфармацыйнай сферы, што праглядаецца ў вучэбна-метадычным комплексе. Прапанаваная мадэль прадстаўлена як адукацыйны праект, г. зн. форма арганізацыі заняткаў, якая прадугледжвае комплексны характар дзейнасці ўсіх яго удзельнікаў на атрыманне канкрэтных вынікаў, вырашэнне той ці іншай тэарэтычнай або практычнай праблемы. Гэты вынік можна ўбачыць, асмысліць, прымяніць у рэальнай практычнай дзейнасці. Метад праектаў заўсёды арыентаваны на самастойную дзейнасць студэнтаў – індывідуальную, парную, групавую, якую яны выконваюць на працягу вызначанага часу. Для творчай самастойнай работы студэнтам прапанаваны камплект дыдактычных матэрыялаў (кіраўнічыя практыкумы, вучэбныя трэнінгі, дзелавыя гульні, варыянты канфліктных сітуацый і праблемныя заданні для аналізу і рашэння, развіваючыя тэсты, эсе і г.д.). Напрыклад, вучэбны трэнінг: дыскурсіўнае бачанне кіраўнічай дзейнасці і яе адлюстраванне ў структурна-лагічных мадэлях, малюнках, дзе студэнты набываюць навыкі мадэлявання, развіцця абстрактнага мыслення і вобразна-лагічнага бачання працэсаў кіраўнічай дзейнасці, як важнейшай якасці менеджэра. Практычнае заданне: кіраўнічая сістэма: сутнасць і вобраз, дзе студэнты прадстаўляюць структурна-лагічную мадэль кіравання вядомай ім бібліятэкі. Выкананне гэтага задання дае магчымасць замацоўваць веды аб сутнасці сістэм, сістэмнасці, а таксама структурнай пабудове арганізацыі. Практычныя заняткі кожнага модуля дысцыпліны ўяўляюць сабой міні праект, дзе выкарыстоўваюцца веды, ўменні, кампетэнцыі, набытыя падчас арганізацыі і прадстаўлення праектаў па кожнаму модулю

дысцыпліны. Завяршаецца дысцыпліна комплексным праектам, які інтэгрыруе веды, атрыманыя ў папярэдніх праектах курса. Тэматыка праектаў выконваецца па заказам бібліятэк і прапаноў студэнтаў якія арыентуюцца на асабовыя веды і творчыя інтарэсы. Алгарытм выканання праектаў:

1. *Арганізацыя творчых груп.* Студэнты аб'ядноўваюцца ў творчыя групы, у кожнай з якіх вылучаецца каардынатар. Ён кіруе і кантралюе ўдзел студэнтаў у распрацоўцы праекта, падтрымлівае сувязі і атрымоўвае кансультацыі ад работнікаў бібліятэк, выкладчыкаў. Для кожнай творчай групы выкладчыкі аб'ядноўваюць заданні вучэбнай і пазавучэбнай, самастойнай работы студэнтаў, арыентуюць іх на супрацоўніцтва. У групах адбываецца размеркаванне абавязкаў з улікам патэнцыяльных асабовых здольнасцей студэнтаў.

2. *Выбар творчымі групамі тэм праектаў.* Кожная творчая група разам з метадыстамі, работнікамі аддзелаў абслугоўвання бібліятэк выбіраюць тэмы мульціпраектаў, абмяркоўваюць магчымыя крыніцы інфармацыі, прагназуюць канчатковы вынік дзейнасці.

3. *Вызначэнне творчай групай відаў дзейнасці і стварэнне плана рэалізацыі мульціпраекта.* Каардынатар групы разам з выкладчыкам (пры неабходнасці) размяркоўвае віды дзейнасці паміж удзельнікамі праекта, пасля чаго група складае план работы над мульціпраектам. Каардынатар прызначае адказных за кожную пазіцыю плана і вызначае тэрмін яго выканання.

4. *Рэалізацыя планаў мульціпраектаў.* Гэты этап – самы інтэнсіўны і творчы: здзяйсняецца непасрэдная распрацоўка праекта ў бібліятэках. Студэнты назапашваюць інфармацыю, працуюць з ёю, даследуюць праблемы, абмяркоўваюць розныя варыянты афармлення і прадстаўляюць праекты. Кожны ўдзельнік групы ўносіць свой асабовы ўклад у агульную справу. Сумесная работа над праектам дае магчымасць стварэння пазітыўнай узаемазалежнасці студэнтаў і забяспечвае індывідуальную ацэнку работы кожнага ўдзельніка і групы ўвогуле.

5. *Прэзентацыя праектаў.* Абарона мульціпраекта першадрукава адбываецца на практычных занятках у студэнцкіх групах. Сумесна з выкладчыкамі сярод 30 прадстаўленых праектаў адбіраюць лепшыя і рэкамендуюць на агульную прэзентацыю праектаў на патоку.

Формай прэзентацыі вызначаецца круглы стол, на які прадугледжана запрасіць выкладчыкаў факультэта і прадстаўнікоў бібліятэк.

Пры абароне праекта ўлічваюцца:

– арыгінальнасць і якасць прадстаўленага матэрыялу;

– аб’ём і глыбіня ведаў па тэме, эрудыцыя, міжпрадметныя сувязі;

– культура мовы, выкарыстанне наглядных сродкаў;

– адказы на пытанні, паўната, аргументаванасць.

У ходзе абмеркавання адзначалася эфектыўнасць праектнай методыкі як эфектыўнага падыходу да навучання студэнтаў, яна дае магчымасць:

– спалучаць перавагі праектна-даследчага метада і магчымасці інфармацыйных тэхналогій;

– ствараць аптымальныя ўмовы для самарэалізацыі як студэнтаў, так і выкладчыкаў;

– максімальна развіваць індывідуальныя патэнцыяльныя здольнасці студэнтаў;

– арганізаваць цеснае ўзаемадзеянне і камунікатыўныя адносіны паміж членамі групы, выкладчыкамі і супрацоўнікамі бібліятэк;

– фарміраваць і развіваць даследчыя ўменні і навыкі, творчыя здольнасці ўсіх удзельнікаў праекта;

– засяродзіць увагу як на індывідуальнай працы, так і на сумесных дзеяннях над рашэннем вытворчых праблем;

– браць індывідуальную адказнасць за выкананне тых ці іншых вытворчых задач.

Прэзентацыі сведчылі аб эфектыўнасці праектнай методыкі і ў кірунку развіцця эмацыянальнай сферы будучых спецыялістаў. Студэнты яскрава выказваюць задаволенасць ад выкананага задання, праяўляюць пачуцці прафесійнай годнасці, упэўненасці ў сябе, пазітыўныя адносіны да сваіх сакурснікаў, будучай прафесійнай дзейнасці, асэнсавалі матывацыю самаактуалізацыі і самаўдасканалення.

Вывад: Кампетэнтнасны практычна-арыентаваны падыход у аспекце праектавання адукацыйнага працэса прыводзіць яго на якасна новы ўзровень, мяняе не толькі асобныя накірункі, але і ўсю адукацыйную парадыгму, дае магчымасць выхаваць актыўнага, думачага, самастойнага чалавека, адказнага за свае ўчынкi і вынікі сваёй дзейнасці.

1. Просалова, В.С. Концепция внедрения практикоориентированного подхода / В.С.Просалова / Интернет – журнал “Науковедение”. – 2013. – № 3. – С. 1-6.

2. Чечель, И. Метод проектов, или Попытка избавить учителя от обязанностей всезнающего оракула / И.Чечель // Директор школы. – 1998. № 3. – С. 11 – 17.

3. Полат, Е.С. Метод проектов [Электронный ресурс]. – 2010. – [Режим доступа]: [www.bqpu.ru / intel / representation / qo 13040205. ppt](http://www.bqpu.ru/intel/representation/qo13040205.ppt). – Дата доступа: 22.04.2014.